

VESILAHTI

LAUKKO VANHA SATAMA (KM 41212)

LUURAPORTTI

Vesilahden Laukon Vanhan sataman luuaineistosta löydetty karhun kynsiluu.

1. JOHDANTO JA TULOKSET

Tässä raportissa käsitellään Vesilahden Laukon Vanhasta satamasta vuonna 2016 arkeologisilla kaivauksilla löydettyjä luita (KM 41212). Luumateriaali, yhteensä 2174 fragmenttia (NISP, Number of Identified Fragments) on kokonaisuudessaan palanut. Luiden palamisaste arvioitiin niiden värin perusteella (Taulukko 1). Yksi luunpala on väriltään harmaa (KM 41212:124) ja siis heikokimmin palanut, muut fragmentit olivat palaneet valkoisiksi korkeassa lämpötilassa. Aineiston paino on 625,65 g.¹ Yhden fragmentin keskipaino on siis noin 0,3 g. Aineisto on erittäin fragmentoitunutta, mikä vaikeutti analyysiä.

Taulukko 1. Luiden palamislämpötilan ja värin yhteys (Shipman et al. 1984; Walker & Miller 2005).

Väri	Lämpötila
Ruskea/oranssi	Palamaton
Musta	Hiiltynyt (n. 300–600 °C)
Sininen/Harmaa/Vaaleanruskea	(n. 600–940°C)
Valkoinen	(n.645°C–)

Luuaineistosta tunnistettiin ihmisen (*Homo sapiens*) sekä karhun (*Ursus arctos*) luita (Taulukko 2). Tunnistetut ihmisen luut ovat peräisin kallosta, pitkien raajojen luiden varsiosista sekä nikamasta (Taulukko 3). Karhun luu on kynsiluu (*phalanx* 3). Ihmisen kallon paloja arvioitiin niiden paksuuden sekä kallon kolmen kerroksen (*tabula externa* ja *interna*, *diploe*) välisten paksuussuhteiden perusteella (Gejvall 1947; Lahtiperä 1970). Neljässä palassa diploe oli hyvin ohut ja ne ovat todennäköisesti peräisin lapsen kallosta (KM 41212:129, 153 ja 217: kaksi palaa). Aineistossa oli myös kuusi kallonpalaa nuorilta tai aikuisilta (KM 41212: 124: kaksi palaa, 165, 202, 217: kaksi palaa).

¹ Tieto saatu luulistasta, luita ei punnittu uudelleen analyysin aikana lukuun ottamatta radiohiiliajoitukseen valittuja fragmentteja.

Taulukko 2. Vesilahden Laukon Vanhan sataman luiden fragmenttimäärät (NISP) lajeittain ja ryhmittäin.

Laji/Ryhmä	1	2	3	4	5	muu	Yhteensä
Ihminen	201	6	13	15	2	115	352
Karhu						1	1
Tunnistamaton	948	73	65	90	13	632	1821
Yhteensä	1149	79	78	105	15	748	2174

Taulukko 3. Vesilahden Laukon Vanhan sataman ihmisluiden fragmenttimäärät (NISP) anatomisen elementin mukaan

Ryhmä	Kallo	Nikama	Sääriluu	Reisiluu	Pitkä raajan luu	Yhteensä
1	109		1	1	90	201
2	3				3	6
3	10				3	13
4	8				7	15
5	2					2
muu	77	1			37	115
Yhteensä	209	1	1	1	140	352

Aineistosta valittiin kaksi luuta radiohiiliajoitusta varten, molemmat ihmisen pitkiä raajan luita ryhmistä 1 ja 3. Molemmat ajoittuvat todennäköisimmin 500 – 600-luvulle (KM 41212: 124, 0,8 g Beta-470630 1510 ± 30 BP, 2-sigma 528–622, 430–494, 510–517 calAD ; (KM 41212: 161, 2,1 g, Beta-470631 1500 ± 30 BP, 2-sigma 532–638, 432–489 calAD).

2. TULKINTA

Luuaineisto tukee kohteen tulkintaa hautapaikaksi. Luuaineistosta tunnistettiin paljon kallonpaloja ja raajan luiden varsiosia, sillä nämä elementit säilyvät tunnistettavina myös hyvin fragmentaarissa aineistossa. Polttokenttäkalmistokohteissa erillisten hautausten etsiminen ei ole yleensä mahdollista, sillä vainajien luut on ripoteltu sinne tänne kalmistoalueelle ja ne ovat täysin sekoittuneet toisiinsa. Vaikka polttokenttäkalmistoista löytyy joskus esineiden ja luuaineiston keskittymiä, eivät nämä välttämättä liity toisiinsa tai ole merkki yksilöhautauksesta. Halikon Rikalan kalmistossa merovinkiaikaisen soljen ja luiden keskittymä oli aikaisemmin tulkittu yksilöhautaukseksi. Tarkemmassa tutkimuksessa paljastui, että luut ovat peräisin esiroomalaiselle ajalle ajoittuvasta lampaasta ja ne ovat siis useita satoja vuosia solkea vanhempia (Mäntylä-Asplund & Storå 2010).

Vesilahden Laukon Vanhan sataman luuaineisto on peräisin vähintään kahdesta eri yksilöstä, lapsesta ja nuoresta tai aikuisesta. Yhden aikuisen ihmisen poltetut luut painavat noin 970–2700 grammaa (Evans 1963: 85; Herrmann 1976: 196; Holck 1986/2008: 83), mutta arkeologisessa materiaalissa luumäärä usein pienempi. McKinley (1994, 11) raportoi aikuisten yksittäisten uurnahautauksen keskipainoksi 812,4g, ja vaihteluväliksi 117,2–3105,1 g. Holck (1986/2008, 82) arvioi norjalaisessa arkeologisessa aineistossa yksittäishautauksen vaihteluväliksi 10–3175 g. Miesten keskiarvo on 637,9 ja naisten 455,6 g. Kaivauksilla löydetty luuaineisto vastaisi siis noin yhden aikuisen ihmisen polttohautauksesta saatua luumäärää. Myös Vesilahden Laukon Vanhan sataman kaivauksilla tunnistettiin useita luuryhmiä. Jokaisen ryhmän luumäärä on kuitenkin pieni yhdeksi hautaukseksi. Ryhmässä 1 (KM 41212: 100–146) on sekä aikuiselle että lapselle kuuluvia luita. Kyseisiä keskittymiä ei ole syytä pitää erillisinä hautauksina, ja nyt talteenotettu aineisto saattaa sisältää luita useilta yksilöiltä ja useasta erillisestä hautaamistapahtumasta.

Polttokenttäkalmistojen luuaineistoissa on suurta vaihtelua. Halikon Rikalassa luuaineisto sisältää enemmän eläinten kuin ihmisten luita (Mäntylä-Asplund & Storå 2010). Eläinten luut saattavat olla myös palamattomia (esim. Formisto 1996). Vainajat ovat saaneet usein hautarviolle mukaan koiran tai karhunaljan, mistä Vesilahden Laukon kalmiston palanut karhunkynsikin on todennäköisesti peräisin (esim. Formisto 1996, Liira 2013). Vaikka nyt tutkitussa aineistossa ei löytynyt merkkejä muista vainajalle mukaan annetuista eläinuhreista, on mahdollista, että niitä löytyy vielä kaivamattomasta osasta kalmistoa.

3. LOPUKSI

Vesilahden Laukon Vanhan sataman kaivauksilla löydetty luuaineisto on peräisin ihmisten polttohautauksista. Aineistosta tunnistettiin karhun kynsi, joka on todennäköisesti peräisin hautarviolle mukana olleesta taljasta. Muita eläimiä ei tunnistettu, mutta tämä saattaa johtua aineiston pienestä koosta ja siitä, että kalmisto on kaivettu vain osittain. Materiaali on todennäköisesti syntynyt kollektiivisen hautatavan tuloksena jossa yksilöiden luut ovat sekoittuneet keskenään. Kohteen kaivaminen kokonaan mahdollistaisi luuaineiston ja esinemateriaalin vertailun avulla sekä tarkemman hautaustavan että yksilömäärän arvioimisen.

4. LÄHTEET

Evans, W.E.D. 1963. *The Chemistry of Death*. Charles C. Thomas, Springfield.

Formisto, T. 1996 Osteological material. Teoksessa Purhonen, P. (toim.) *Vainionmäki- a Merovingan Period Cemetery in Laitila, Finland*. Museovirasto, Helsinki, 81–87.

Gejvall, N.- G. 1947. Bestämning av brända ben från forntida gravar. *Fornvännen* 1947.

Herrmann, B. 1976. Neuere Ergebnisse zur Beurteilung menschlicher Brandknochen. *Zeitschrift für Rechtsmedizin* 77, 191–200.

Holck, P. 1986/2008. Cremated bones: a medical-anthropological study of an archaeological material on cremation burials. *Antropologiske skrifter* 1. Kolmas ja uudistettu painos. Anatomical Institute, University of Oslo.

Liira, A.-M. 2013. Siiri 1 -the cremation cemetery under level ground in the Iron Age Southern Finland. *Osteo-arkeologian lopputyö*, Tukholman yliopisto.

Lahtiperä, P. 1970. Luuaineiston analyysi Teoksessa Salo, U. *Metallikautinen asutus Kokemäenjoen suussa II*. Satakunnan museon kannatusyhdistys, Pori, 198–219.

McKinley, J. 1994. Spong Hill Part VIII: The cremations. *East Anglian Archaeology*.

Mäntylä-Asplund, S. & Storå, J. 2010. On the Archaeology and osteology of the Rikala cremation cemetery in Salo, SW Finland. *Fennoscandia archaeologica* XXVII, 53–68.

Shipman, P., Foster, G. & Schoeninger, M. 1984. Burnt bones and teeth: an experimental study of color, morphology crystal structure and shrinkage. *Journal of Archaeological Science* 11, 307–325.

Walker, P.L. & Miller, K.P. 2005. Time, temperature and oxygen availability: an experimental study of the effects of environmental conditions on the color and organic content of cremated bone.

American journal of Physical Anthropology, Supplement 40: 222.

LIITE 1. Luettelo kaikista luista

Käytettyjä termejä:

Homo s = ihminen

Ursus a = karhu

Indet = tunnistamaton

Cranium = kallo

Vertebra = nikama

Femur = reisiluu

Tibia = sääriluu

Ryhmä	KM 41212	Palanut	NISP	Laji	Luu	Muuta
1	100	Valkoinen	2	Homo s	Cranium	
1	100	Valkoinen	5	Homo s	Ossa Longa	
1	100	Valkoinen	19	Indet	Indet	
1	101	Valkoinen	2	Indet	Indet	
1	102	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	
1	102	Valkoinen	8	Indet	Indet	
1	103	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	
1	103	Valkoinen	1	Homo s	Ossa Longa	
1	103	Valkoinen	7	Indet	Indet	
1	104	Valkoinen	1	Indet	Indet	
1	105	Valkoinen	2	Indet	Indet	
1	106	Valkoinen	4	Homo s	Cranium	
1	106	Valkoinen	17	Homo s	Ossa Longa	
1	106	Valkoinen	128	Indet	Indet	
1	107	Valkoinen	1	Homo s	Ossa Longa	
1	107	Valkoinen	48	Indet	Indet	
1	108	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	
1	109	Valkoinen	2	Homo s	Cranium	
1	109	Valkoinen	9	Indet	Indet	
1	110	Valkoinen	4	Homo s	Cranium	
1	110	Valkoinen	5	Homo s	Ossa Longa	
1	110	Valkoinen	9	Indet	Indet	
1	111	Valkoinen	6	Indet	Indet	
1	112	Valkoinen	3	Indet	Indet	
1	113	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	
1	113	Valkoinen	4	Indet	Indet	
1	114	Valkoinen	2	Indet	Indet	
1	115	Valkoinen	2	Homo s	Ossa Longa	
1	115	Valkoinen	10	Indet	Indet	
1	116	Valkoinen	2	Homo s	Cranium	

Ryhmä	KM 41212	Palanut	NISP	Laji	Luu	Muuta
1	116	Valkoinen	4	Homo s	Ossa Longa	
1	116	Valkoinen	20	Indet	Indet	
1	117	Valkoinen	1	Homo s	Ossa Longa	
1	117	Valkoinen	2	Homo s	Cranium	
1	117	Valkoinen	11	Indet	Indet	
1	118	Valkoinen	31	Indet	Indet	
1	119	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	
1	119	Valkoinen	1	Homo s	Ossa Longa	
1	119	Valkoinen	14	Indet	Indet	
1	120	Valkoinen	4	Homo s	Cranium	
1	120	Valkoinen	14	Indet	Indet	
1	121	Valkoinen	4	Homo s	Cranium	
1	121	Valkoinen	38	Indet	Indet	
1	122	Valkoinen	1	Indet	Indet	
1	123	Valkoinen	13	Homo s	Cranium	
1	123	Valkoinen	10	Homo s	Ossa Longa	
1	123	Valkoinen	58	Indet	Indet	
1	124	Valkoinen	1	Homo s	Ossa Longa	Ajoitukseen
1	124	Valkoinen	6	Homo s	Ossa Longa	
1	124	Valkoinen	26	Homo s	Cranium	Kaksi palaa aikuiselta
1	124	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	Pieni pala pars petrosaa
1	124	Valkoinen	127	Indet	Indet	
1	124	Harmaa	1	Indet	Indet	
1	125	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	
1	125	Valkoinen	14	Indet	Indet	
1	126	Valkoinen	1	Homo s	Ossa Longa	Radius/ulna
1	126	Valkoinen	7	Indet	Indet	
1	127	Valkoinen	3	Homo s	Cranium	
1	127	Valkoinen	4	Indet	Indet	
1	128	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	
1	128	Valkoinen	1	Homo s	Ossa Longa	
1	128	Valkoinen	14	Indet	Indet	
1	129	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	Ohut pala: lapsi
1	129	Valkoinen	6	Indet	Indet	
1	130	Valkoinen	11	Indet	Indet	
1	131	Valkoinen	4	Homo s	Ossa Longa	
1	131	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	
1	131	Valkoinen	20	Indet	Indet	
1	132	Valkoinen	3	Homo s	Cranium	
1	132	Valkoinen	32	Indet	Indet	
1	133	Valkoinen	2	Homo s	Cranium	
1	133	Valkoinen	6	Indet	Indet	
1	134	Valkoinen	3	Indet	Indet	
1	135	Valkoinen	2	Homo s	Ossa Longa	

Ryhmä	KM 41212	Palanut	NISP	Laji	Luu	Muuta
1	135	Valkoinen	2	Indet	Indet	
1	136	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	
1	136	Valkoinen	1	Homo s	Ossa Longa	
1	136	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	maxillan pala:alveolaria
1	136	Valkoinen	20	Indet	Indet	
1	137	Valkoinen	5	Indet	Indet	
1	138	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	
1	138	Valkoinen	3	Homo s	Ossa Longa	
1	138	Valkoinen	17	Indet	Indet	
1	139	Valkoinen	14	Homo s	Cranium	
1	139	Valkoinen	11	Homo s	Ossa Longa	
1	139	Valkoinen	79	Indet	Indet	
1	140	Valkoinen	1	Homo s	Femur	Diafyysin frag
1	140	Valkoinen	3	Indet	Indet	
1	141	Valkoinen	2	Homo s	Cranium	
1	141	Valkoinen	2	Homo s	Ossa Longa	
1	141	Valkoinen	51	Indet	Indet	
1	142	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	
1	142	Valkoinen	3	Homo s	Ossa Longa	
1	142	Valkoinen	18	Indet	Indet	
1	143	Valkoinen	2	Homo s	Cranium	
1	143	Valkoinen	5	Homo s	Ossa Longa	
1	143	Valkoinen	26	Indet	Indet	
1	144	Valkoinen	3	Homo s	Cranium	
1	144	Valkoinen	1	Homo s	Ossa Longa	
1	144	Valkoinen	18	Indet	Indet	
1	145	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	
1	145	Valkoinen	1	Homo s	Ossa Longa	
1	145	Valkoinen	1	Homo s	Tibia	Pala diafyysiä
1	145	Valkoinen	14	Indet	Indet	
1	146	Valkoinen	2	Homo s	Cranium	
1	146	Valkoinen	5	Indet	Indet	
2	147	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	
2	147	Valkoinen	12	Indet	Indet	
2	148	Valkoinen	1	Homo s	Ossa Longa	kahdessa osassa
2	148	Valkoinen	5	Indet	Indet	
2	149	Valkoinen	1	Homo s	Ossa Longa	
2	150	Valkoinen	7	Indet	Indet	
2	151	Valkoinen	1	Homo s	Ossa Longa	
2	151	Valkoinen	2	Homo s	Cranium	
2	151	Valkoinen	49	Indet	Indet	
3	152	Valkoinen	1	Indet	Indet	
3	153	Valkoinen	4	Homo s	Cranium	Yksi hyvin ohut: lapsi
3	153	Valkoinen	8	Indet	Indet	

Ryhmä	KM 41212	Palanut	NISP	Laji	Luu	Muuta
3	154	Valkoinen	2	Indet	Indet	
3	155	Valkoinen	1	Homo s	Ossa Longa	
3	155	Valkoinen	5	Indet	Indet	
3	156	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	
3	157	Valkoinen	2	Homo s	Ossa Longa	
3	157	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	maxillan pala:alveolaria
3	157	Valkoinen	4	Indet	Indet	
3	158	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	
3	158	Valkoinen	8	Indet	Indet	
3	159	Valkoinen	3	Indet	Indet	
3	160	Valkoinen	2	Homo s	Cranium	
3	160	Valkoinen	5	Indet	Indet	
3	161	Valkoinen	1	Homo s	Ossa Longa	Ajoitukseen
3	161	Valkoinen	21	Indet	Indet	
3	162	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	Temp, fossa mand dx
3	162	Valkoinen	8	Indet	Indet	
4	163	Valkoinen	1	Indet	Indet	
4	164	Valkoinen	2	Homo s	Ossa Longa	
4	164	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	
4	164	Valkoinen	27	Indet	Indet	Yksi pala nivelpinnasta
4	165	Valkoinen	2	Homo s	Cranium	Aikuinen
4	165	Valkoinen	3	Homo s	Ossa Longa	
4	165	Valkoinen	7	Indet	Indet	
4	166	Valkoinen	7	Indet	Indet	
4	167	Valkoinen	2	Homo s	Cranium	Toinen maxilla, pala alveolaria
4	167	Valkoinen	9	Indet	Indet	
4	168	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	
4	168	Valkoinen	19	Indet	Indet	
4	169	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	
4	169	Valkoinen	6	Indet	Indet	
4	170	Valkoinen	2	Indet	Indet	
4	171	Valkoinen	1	Homo s	Ossa Longa	
4	171	Valkoinen	2	Indet	Indet	
4	172	Valkoinen	6	Indet	Indet	
4	173	Valkoinen	1	Indet	Indet	
4	174	Valkoinen	1	Homo s	Ossa Longa	
4	174	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	
4	174	Valkoinen	3	Indet	Indet	
5	175	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	
5	176	Valkoinen	5	Indet	Indet	
5	177	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	
5	177	Valkoinen	5	Indet	Indet	
5	178	Valkoinen	1	Indet	Indet	
5	179	Valkoinen	2	Indet	Indet	

Ryhmä	KM 41212	Palanut	NISP	Laji	Luu	Muuta
	180	Valkoinen	3	Indet	Indet	
	181	Valkoinen	2	Indet	Indet	
	182	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	
	182	Valkoinen	4	Indet	Indet	
	183	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	
	183	Valkoinen	6	Indet	Indet	
	184	Valkoinen	2	Homo s	Cranium	
	184	Valkoinen	2	Indet	Indet	
	185	Valkoinen	1	Indet	Indet	
	186	Valkoinen	2	Indet	Indet	
	187	Valkoinen	3	Indet	Indet	
	188	Valkoinen	2	Indet	Indet	
	189	Valkoinen	2	Homo s	Cranium	
	189	Valkoinen	5	Indet	Indet	
	190	Valkoinen	1	Homo s	Ossa Longa	
	190	Valkoinen	2	Indet	Indet	
	191	Valkoinen	2	Indet	Indet	
	192	Valkoinen	2	Homo s	Cranium	
	192	Valkoinen	11	Indet	Indet	
	193	Valkoinen	1	Indet	Indet	
	194	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	
	195	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	
	195	Valkoinen	4	Indet	Indet	
	196	Valkoinen	2	Indet	Indet	
	197	Valkoinen	2	Indet	Indet	
	198	Valkoinen	1	Indet	Indet	
	199	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	
	199	Valkoinen	5	Indet	Indet	
	200	Valkoinen	2	Indet	Indet	
	201	Valkoinen	1	Indet	Indet	
	202	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	Aikuinen
	203	Valkoinen	3	Indet	Indet	
	204	Valkoinen	2	Indet	Indet	
	205	Valkoinen	12	Indet	Indet	
	206	Valkoinen	5	Indet	Indet	
	207	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	
	207	Valkoinen	7	Indet	Indet	
	208	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	
	208	Valkoinen	5	Indet	Indet	
	209	Valkoinen	2	Indet	Indet	
	210	Valkoinen	2	Homo s	Cranium	
	210	Valkoinen	25	Indet	Indet	
	211	Valkoinen	5	Indet	Indet	
	212	Valkoinen	7	Indet	Indet	

Ryhmä	KM 41212	Palanut	NISP	Laji	Luu	Muuta
	213	Valkoinen	3	Homo s	Cranium	
	213	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	
	213	Valkoinen	28	Indet	Indet	
	214	Valkoinen	5	Homo s	Cranium	
	214	Valkoinen	1	Homo s	Ossa Longa	
	214	Valkoinen	14	Indet	Indet	
	215	Valkoinen	2	Homo s	Ossa Longa	
	215	Valkoinen	2	Indet	Indet	
	216	Valkoinen	1	Homo s	Ossa Longa	
	216	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	
	216	Valkoinen	3	Indet	Indet	
	217	Valkoinen	13	Homo s	Cranium	Yhdessä sutuuria, auki. Myös kaksi hyvin ohutta, kaksi paksua
	217	Valkoinen	2	Homo s	Ossa Longa	
	217	Valkoinen	31	Indet	Indet	
	218	Valkoinen	2	Homo s	Cranium	
	218	Valkoinen	1	Homo s	Ossa Longa	
	218	Valkoinen	1	Ursus a.	Ph 3	Prox epi, keskikohtaa, kärki puuttuu
	218	Valkoinen	31	Indet	Indet	
	219	Valkoinen	7	Homo s	Cranium	
	219	Valkoinen	9	Homo s	Ossa Longa	
	219	Valkoinen	41	Indet	Indet	
	220	Valkoinen	3	Indet	Indet	
	221	Valkoinen	18	Homo s	Cranium	
	221	Valkoinen	9	Homo s	Ossa Longa	
	221	Valkoinen	163	Indet	Indet	
	222	Valkoinen	2	Homo s	Cranium	
	222	Valkoinen	1	Homo s	Ossa Longa	
	222	Valkoinen	4	Indet	Indet	
	223	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	
	223	Valkoinen	3	Indet	Indet	
	224	Valkoinen	1	Homo s	Cranium	
	224	Valkoinen	21	Indet	Indet	
	225	Valkoinen	7	Homo s	Cranium	
	225	Valkoinen	9	Homo s	Ossa Longa	
	225	Valkoinen	1	Homo s	Vertebra	Arcus frag
	225	Valkoinen	152	Indet	Indet	
	226	Valkoinen	1	Homo s	Ossa Longa	